

เทศน์ก่อนเวียนเทียน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๕

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากค อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันวิสาขบูชา วันนี้วันเวียนเทียน เราจะเวียนเทียนกันเพื่ออะไร? ศาสนาพุทธสอนเรื่องกรรมการกระทำ เราเป็นชาวพุทธ เราชาวพุทธกันแต่ทะเบียนบ้าน เราเป็นชาวพุทธกันเราไม่รู้ว่าชาวพุทธทำอะไรบ้าง เราไม่มีกิจกรรมเลย ไม่มีกิจกรรมของศาสนา วันนี้วันเวียนเทียน วันเกิดของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา

ถ้าเราเวียนเทียนกัน เราพยายามทำคุณงามความดี เราเวียนเทียนเพื่อใคร? เพื่อเรานะ เราระลึกถึงคุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเรื่องอะไร? เรื่องการกระทำ เรื่องการทำคุณงามความดี เรื่องคุณงามความดีทำเพื่อเรา เราเวียนเทียนกันก็เวียนเพื่อเรา เพราะอะไร? เพราะเราระลึกถึง เรามีสติสัมปชัญญะ เราระลึกถึงคุณงามความดี ระลึกถึงพ่อแม่ครูบาอาจารย์ มันเป็นคนคุณงามความดีของเราที่เราระลึกถึงพระพุทธเจ้า

ถ้าระลึกถึงพระพุทธเจ้าควรระลึกถึง เวลาเราเวียนเทียนรอบแรกให้นึกพุทโธ รอบที่ ๒ ให้นึกธัมโม รอบที่ ๓ ให้นึกถึงสังฆโม ให้นึกถึงให้อยู่กับใจ ให้ใจเราเวียนเทียนพร้อมไปกับการกระทำของเราด้วย ไม่ใช่เราเวียนเทียนสักแต่เวียนเทียนกัน เราเวียนเทียนเพื่อเป็นบุญกุศล ต้องตั้งใจจริง ตั้งใจทำให้ได้ ถ้าทำของเราได้มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเราจริง ๆ มันจะเป็นประโยชน์กับเราจริง ๆ

ถ้าไม่เป็นประโยชน์กับเรา เราทำเล่น เห็นไหม บอกแล้วว่าเราเป็นชาวพุทธ พุทธกันที่ทะเบียนบ้านจะไม่มีเรื่องศาสนาเลย พระเจ้าทำอะไรกันก็ไม่รู้ เป็นหน้าที่ของพระ หน้าที่ของเราคือทำมาหากินไปตลอดไป ทำมาหากินไป เวลานั้นทุกข์มันเศร้ามันเร่าร้อน มันเอาอะไรเป็นที่พึ่ง ความเป็นที่พึ่งของใจ ใจจะมีที่พึ่งได้ เราต้องหาที่พึ่งที่เป็นสมบัติของใจ

คนเราหาที่พึ่งหาเพื่อนฝูงเพื่อนที่อยู่อาศัย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย “ถ้าคบคนดีที่สุดคือให้คบบรรพ” ให้คบกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราคบไม่ได้ เราถึง

คบธรรม คบธรรมคือทำคุณงามความดีมีศีลมีธรรม ถ้ามีศีลมีธรรมนี้ทำให้เราอยู่ปลอดภัย “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมะย่อมคุ้มครอง”

มีศีล ๕ มันก็มีความบริสุทธิ์แล้ว มันมีความไม่เบียดเบียนคนอื่น เราอยู่ในโลกเขาก็มีแต่คนยกย่องสรรเสริญ “กลิ่นของศีลหอมทวนลม” หอมไปทวนลม ผู้ใหญ่คนที่เขาเห็นเขาทำคุณงามความดีเขาจะพูดบอกต่อ ๆ กันไปเป็นคุณงามความดีของเรา เราสร้างสมของเรา เราทำคุณงามความดีมันต้องสร้างสม ถ้าเราไม่ทำ มันอยู่ปกติไปนี้ก็ได้ ถ้าเราไม่ทำนะ กิเลสมันก็จะพอกพูน กิเลสความคิดของเรามันคิดตลอดไป

เวลาเราเกิดขึ้นมานี้กิเลสพาเกิด เรามีหัวใจ หัวใจมาเกิด อะไรเกิด? มนุษย์นี้มาจากไหน? มาเพื่ออะไร? ชีวิตนี้คืออะไร? ชีวิตนี้เกิดมา กรรมพาเกิด ชีวิตนี้คือจิตวิญญาณที่มาจากในใจในท้องของแม่ ออกมาเป็นเรา แล้วออกมาเป็นเราแล้วเราทำเพื่ออะไรกัน ก็อยู่ไปวันหนึ่งคืนหนึ่ง เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์ประเสริฐ เป็นผู้ที่มีความประเสริฐกว่าสัตว์เดรัจฉาน สัตว์เดรัจฉานเขาใช้ชีวิตโดยสัญชาตญาณของเขา เราเป็นมนุษย์ เราใช้ชีวิตของเราให้มีคุณงามความดีของเรา เพื่อบุญกุศล

ถ้าไปเกิดเป็นมนุษย์อีก มันก็เป็นมนุษย์ที่ว่ามีความสุขพอสมควร เพราะมนุษย์ เห็นไหม เกิดเป็นมนุษย์ด้วย พบพระพุทธศาสนาด้วย ศาสนาเรื่องของศีลของธรรม ศีลธรรมทำให้คนเรามีความเมตตาต่อกัน สังคมชาวพุทธ เห็นไหม สังคมพุทธตกผลึกมาจนถึงพวกเรา เรามีสังคมชาวพุทธนี้มีความเมตตา มีความเอื้ออาทรต่อกัน พุทธศาสนามีประโยชน์ขนาดนั้น

แล้วเราเกิดมาพบพุทธศาสนา เราจะใช้พุทธศาสนาขนาดไหน? เราจะได้ประโยชน์จากพุทธศาสนาขนาดไหน? ถ้าเราไม่ได้ประโยชน์จากพุทธศาสนาเลย อาหารเราตั้งอยู่เราไม่ยกใส่ เราไม่กินเลย อาหารที่ตั้งอยู่อย่างนั้น บุคเน่าเสียไป

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมาพบพุทธศาสนา แล้วเราไม่ชวนชวย เราไม่กระทำอะไรเลย เราว่าเป็นชาวพุทธ ๆ เหมือนกับคนไม่มีศาสนา ถ้าคนมีศาสนา มันต้องทำคุณงามความดี มันต้องมีที่พึ่งของใจด้วย ถ้ามีที่พึ่งของใจมันจะอุ่นใจ เห็นไหม ใจอบอุ่นกับใจว่าเหว เด็กยังเด็กน้อยอยู่ก็ยังไม่คิดถึงเรื่องอย่างนี้ ก็ยังประสาของวัยรุ่นก็เที่ยวไปประสาวัยรุ่น

แต่พอเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมาเนี่ย มันอาลัยอาวรณ์ มันว่าแห้วของดวงใจนะ คนเราไม่ต้องคิดมากหรอก คิดว่าตายแล้วไปไหน สมบัติที่หาเอาไว้ในโลกนี้ หาไว้ขนาดไหนนะ เวลาตายไปเราแบมือไป คนตายมีแต่แบมือไป บอกว่าเราไม่ได้เอาอะไรติดตัวไปเลย

นี่ก็เหมือนกัน เราไปคิด พยายามแสวงหาขนาดไหน มันแสวงหาเพื่ออยู่เพื่ออาศัย ของที่จะอยู่เพื่ออาศัยนี้อาศัยชั่วคราวชั่วคราว ชั่วครั้งชั่วคราวจนกว่ามีชีวิตอยู่ แล้วชีวิตนี้ต้องตายไป เราเกิดมานี้แสนทุกข์ ทุกคนว่าเราเกิดมานี้แสนทุกข์ เราควรจะมี เราสร้างคุณงามความดีมาเกิดเป็นมนุษย์ แล้วพบคุณงามความดีมีบุญกุศลให้เรามีความสุขบ้าง มีความสุขบ้างถ้าความสุขอันนั้นเรารู้จัก

นี่มันไม่รู้จักรับความสุขเลย เราหาความสุขไม่เป็น ไปแสวงหาขนาดไหนก็แสวงหาไม่เจอ แสวงหาไปเกิด มันไม่มีความสุขหรอก มันมีแต่ความหลอกของใจ ใจมันหลอกให้เราแสวงหา เราอยากได้สิ่งต่าง ๆ พออยากแล้วก็อยากไปเรื่อย ๆ อยากไม่มีที่สิ้นสุด สมความอยากแล้วมันก็อยากมากขึ้นตลอดไป มันหยุดไม่ได้ มันถึงต้องมีกรรมไง

กรรมจะมาหยุดยั้งสิ่งนี้ ยับยั้งสิ่งที่ว่าเรามีชีวิตของเรา เราเกิดมาเพื่ออะไร? เกิดมาเพื่อสร้างคุณงามความดีเพื่อให้เกิดเป็นมนุษย์อีกอย่างน้อย อย่างสูงขึ้นไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมขึ้นไป ถึงที่สุดแล้ว เราถึงไม่ถึงที่เกิดเลย พระพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ วันนีวันปริณิพพานนี้ เขามาเคารพบูชาด้วยดอกไม้รูปเทียน บอกเขาว่า “ให้ปฏิบัติบูชาเถิด” ปฏิบัติบูชาเพื่อจะได้ไม่ต้องเกิดอีกไง เพื่อจะไม่ต้องมาประสบความทุกข์อีกไง

ถ้าเราทำถึงที่สุดแล้วเราจะพ้นไปได้ นี่ศาสนาพุทธสอนขนาดนั้น มันมหัศจรรย์มาก มหัศจรรย์สุดส่วนเลย ถ้าคนพูดถึงเรื่องการปฏิบัติเรื่องของสภาวะของจิตใจ ศาสนาพุทธสอนเรื่องสภาวะของจิตใจ สภาวะของจิตใจนี่เป็นหลัก แต่อย่างอื่นนั่นเป็นปลีกย่อย แต่พวกเราไปเห็นกันความปลีกย่อยนั่นเป็นแก่น เกิดมาแล้วต้องรำรวย ต้องมั่งมีศรีสุข นั่นมันเป็นวัตถุ

คนเกิดมาถ้ามีความพอใจ ใจมันพอนี้ จะมั่งมีขนาดไหน จะทุกข์จนขนาดไหน ถ้ามันพอใจของมัน มีความสุขของมัน มันหาความสุขได้ ความสุขนี้หาได้จากใจ ใจนี้หาความสุขขึ้นมาจากภายในของเราเอง ถ้าใจมันพอใจมันมีที่พึ่งที่อาศัยนะ มันเป็นไปได้นั้นนะถ้าปฏิบัติบูชามันปฏิบัติบูชาขนาดนั้น

แต่เรามันลืกซึ่งเกินไป สิ่งนี้มันลืกเกินไปจนเราเข้าไม่ถึง เราไปอามิสบูชาที่ยังไม่เคยทำ จะเวียนเทียนกันจะทำคุณงามความดีกันก็ยังไม่รู้ทำเพื่ออะไร? ทำเพื่อเราเองนี่แหละ วันนี้วันวิสาขบูชา บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อระลึกถึงคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นผู้ค้นคว้าศาสนาเอาไว้ให้เรา แล้วเราพยายามจะศึกษาธรรม ศึกษาธรรมไม่ได้เราก็ใช้ด้วยอามิสด้วยอามิสด้วยบูชา บูชาเพื่อให้ผู้ที่เขาเข้าถึงได้เขาจะเข้าถึงไป เราเข้าถึงไม่ได้ เราก็ต้องบูชาไปก่อน บูชาของเราไป ถ้าบูชาของเราไปมันเป็นอามิสบูชา เป็นอามิสของเราเป็นบุญกุศลของเรา บุญกุศลด้วยเป็นอามิส อามิสเหมือนกับน้ำมัน น้ำมันเติมในรถ มันเติมไปแล้วรถมันน้ำมันใช้ไป น้ำมันต้องหมดไป

อามิสก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นเนื้อของใจ ใจเป็นไปเห็นไหม เป็นอกุศลปธรรม สิ่งที่เป็นอกุศลปธรรมนั้นเป็นเนื้อของใจ ใจจะเป็นบุญกุศลโดยเนื้อของใจ แต่อาศัยสิ่งนี้ไปก่อน อาศัยสิ่งไปเพื่อเรา ชีวิตนี้มีความสุขพอสมควร แล้วไปข้างหน้าน้ำมันทุกข์มันสุขนี้ ทุกข์สุขเพราะกรรมเราทำมา เราทำคุณงามความดีของเรา เพื่อให้บุญกุศลให้เรามีคุณงามความดี คุณงามความดีจะพาเราให้ไป

แล้วคุณงามความดีอันไหนมันจะเป็นคุณงามความดีถึงที่สุดล่ะ? คุณงามความดีที่เราทำช่วยเหลือกัน อันนั้นมันเป็นอามิส เป็นสิ่งที่คุณช่วยเหลือกัน นั้นโลกพึ่งพาอาศัยกัน แต่คุณงามความดีของเรามันอยู่ในหัวใจของเรา เรานั่งสมาธิทำภาวนานี้คุณงามความดีที่สุด คือรู้จักตน รู้จักตนแล้วตนจะไม่ไปเรื่องสิ่งอื่นจะไม่มีอำนาจเหนือตนเลย กระแสต่าง ๆ จะชักลากเราไปไม่ได้

สิ่งที่ชักลากเราไปเพราะเราไม่มีหลักของใจ เราตั้งตัวของเราเองไม่ได้ เราไม่รู้จักตัวเราเอง เราทำตัวเราเองไม่ได้ เราถึงต้องอาศัยสิ่งอื่นเป็นที่อยู่ที่อาศัย ถ้าเราตั้งตัวได้ เราหาที่พึ่งอาศัยของเราได้จากภายในหัวใจ นี่ศาสนาสอนอย่างนี้เพราะมีศาสนาก่อน แล้วเราเชื่อศาสนา หลักของศาสนาถึงย้อนกลับเข้ามาเพื่อเราจะทำคุณงามความดี ถ้าไม่มีหลักศาสนา เราไม่มีกฎเกณฑ์ ไม่มีกฎเกณฑ์ก็ไม่มีการประพฤติปฏิบัติ

การประพฤติปฏิบัติเพื่อใคร? สุดท้ายแล้วก็ตกเพื่อเรา เพื่อเรา ๆ เท่านั้น แต่เราจะเอาไม่เอาเราไม่เอาสิ่งนี้เพราะเหมือนกับทำแล้วไม่ได้อะไรเลย กับปฏิบัติไปเรื่องของนามธรรมจะรู้คุณคนเดียว มันเป็นปัจเจกตั้ง เวลาทุกข์ทุกข์คนเดียวนะ เวลาเราทุกข์นี้ทุกข์อยู่คนเดียว คนอื่นไม่รู้กับเราหรอก เขาเห็นเราเขายังว่าเรามีความสุขได้ เขายังคิดว่าเรามีความสุข เขายังหลงไหลไป แต่เขาไม่รู้จิตใจเราเราร้อน

เวลาทุกข์เราก็ทุกข์ของเราคนเดียว เวลาสุขเราก็สุขของเราคนเดียว แต่มันสุขขึ้นมาเราทำของเราขึ้นมาได้ ทำของเราขึ้นมา ก่อนจะทำขึ้นมา ศาสนามีไว้เพื่ออย่างนั้น เวลาเราจรโลงศาสนาเห็นไหม คำโพธิ์ ๆ ก็เอาต้นไม้ไปคำต้นโพธิ์ เพื่ออะไร? อันนั้นก็เป็นบุญกุศลแล้ว คำโพธิ์ไฉน

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถ้าไม่มีใครสืบต่อ พระไม่บวชต่อกันมานี้ ศาสนาพุทธตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพานไป จนปานนี้พระไม่เคยขาดเลย ถ้าพระขาดไปนี้พระจะบวชกันไม่ได้ ต้องครบสงฆ์ ต้อง ๑๐ องค์ขึ้นไปถึงจะบวชพระได้ อย่างน้อยก็ ๕ องค์นี้ครบสงฆ์จึงทำกิจกรรมของสงฆ์ได้ นี่รักษาสິงนี้มา

แล้วสิ่งนี้ใครเป็นคนทำมา ถ้าบอกว่าคนทุกข์ ๆ เวลาเราว่าเราทุกข์นี้ พระจะทุกข์กว่าเราอีก จะอยู่ด้วยความปกติของเขาก็ไม่ได้ ต้องมีธรรมวินัยคอยบังคับบัญชา แล้วทำไมเขาพอใจอยู่ล่ะ? เขาพอใจอยู่เขาพอใจทำ เพราะเขามีที่ปรารถนา

คำว่า “ที่ปรารถนา” ก็คือความสุขของใจของเขา เขามีความสุขของใจเพื่อจะรักษาใจของเขาให้ได้ เราจะเพื่ออะไร? ถ้าเราเพื่อเรา ไม่ใช่เวลาสุขทุกข์มันของเรา เราต้องการนี้ เวลาพระเขาทำนั้นก็สุขทุกข์ของพระของเขา แต่พระต้องเป็นเนื่อนานุญของโลก เนื่อนานุญกเขตตั้ง ถ้าต้องตั้งหลักใจให้ได้ ทำใจของตัวเองได้ ถ้ามีหลักใจของเราได้ มีหลัก เห็นไหม ต้นไม้เป็นต้นโพธิ์ต้นไทรใหญ่ร่มกามันจะอาศัย

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจของพระยืนอยู่ได้ ทำคุณงามความดีของเราได้ ตั้งหลักของเราได้ เราจะมีผู้ชี้ทางเรา ถ้าเราไม่มีผู้ชี้ทางเรา เวลามาวัดมาวาเรายังมาผิดพลาด เรายังหลงทางได้ แล้วเรื่องของการก้าวเดินของใจ การก้าวเดินของใจใจจะก้าวเดินไปอย่างไรถ้าไม่มีคนชี้บอก นี่ครูบาอาจารย์สำคัญอย่างนั้น เราถึงว่ามีพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ รัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่อาศัย เป็นที่พึ่งที่อาศัยได้จริงถ้าเราอยากพึ่งอาศัย

นี้มีเป็นที่พึ่งอาศัยได้จริงก็เป็นที่พึ่งเราเอาไว้บนหิ้ง แล้วเราก็ใช้ชีวิตของเราไปประสาของเรา ไม่ใช่ชีวิตประสาของชาวพุทธ ใช้ชีวิตประสาของชาวพุทธเราต้องมีศีลมีธรรม มีศีลมีธรรมมีมากมีน้อยอยู่ที่ว่าเราจะเอามากเอาน้อย เงินทองเราต้องการมาก เราต้องการกองใหญ่ ๆ แต่เวลาศีลเราถือน้อย ๆ คุณงามความดีถือน้อย ๆ แต่จะให้ผลประโยชน์มันมาก ๆ มันเป็นไปได้หรือ

เราต้องฝึกหัด เราต้องดัดแปลงตน ถ้าดัดแปลงตนของเราแล้วเราจะเข้าใจ อย่างเช่น วันนี้เรามาเวียนเทียน เราออกจากบ้านจากเรือนมา เราทิ้งบ้านทิ้งเรือนมาเพื่ออะไร? เพื่อบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา วันนี้เป็นวันเกิดวันตรัสรู้ และวันปรินิพพาน เป็นมงคลอย่างยิ่ง เป็นมงคลกับชีวิตของเรา

เราจะมีแก่นสารของชีวิต เราทำเพื่อเรา เพื่อเป็นชาวพุทธ มีกิจกรรมของศาสนาเราก็ทำเพื่อเรา ทำเพื่อเราเท่านั้น ฉะนั้น ต่อไปจะพาเวียนเทียน จะพาเวียนเทียนก่อน แล้วนี่เป็นส่วนหนึ่งก่อนแล้วปฏิบัติบูชาเดี่ยวว่ากันทีหลัง เอวัง